

VAS ÉS FÉMMUNKÁS

Előfizetési ára: A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari Munkások
Egész évre 60 Lei, félévre 30 Lei,
negyedévre 15 L, egyes szám 5 L.

Országos Szövetségének Hivatalos Közlönye
Megjelenik minden hó 1-én

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 59.
(volt Magyar-utca) — Telefon 484.

Stabilizáció

A lapok már hónapok óta a külföldi kölcsönrel kapcsolatos stabilizációs kérdésekkel vannak tele. Mindenki a külföldi kölcsöntől és a pénz értéke állandóságától várja helyzete jobbrafordulását.

Minket szakszervezeteket azért érdekel ez a kérdés különösképpen, mert azt már évek óta a saját bőrünkön érezzük, hogy a kormány deflációs pénzügyi politikája miatt sokezer munkástársunk már évek óta munkanélkül van és ez a helyzet még ma is állandóan rosszabbodik. Az üzemek leépítenek. A dolgozó munkásság keresete kevés s még a munkában levők is lerongyolódnak. Még rosszabb a helyzete a munkanélküliek nagy tömegének, akik minden munkára szívesen vállalkoznának, de eredménytelenül keresik a munkát, mert mindenütt elutasító válasza találják. Ma a gazdasági krízis tetőpontján vagyunk s ma már a kormányzat is külföldi kölcsön után szaladgál, hogy kivezető utat találjon a gazdasági krízisből.

A liberálisok „magunk magunk által” jel-szava megbukott s ma milliókat költ a pénzügyi kormányzatunk, csak hogy valamiképpen külföldi kölcsönhöz jussunk. Égetően szükségessé vált a kölcsön s amit évekkal ezelőtt sokkal előnyösebben szerezhettünk volna meg, ezért most hatalmas árat leszünk kénytelenek fizetni.

Drága lesz ez a kölcsön s a busás kamatokat a dolgozó nép fogja megfizetni. Pénzünk stabilizációjából kevés haszna lesz a dolgozó munkásságnak. A haszon legfennebb a munkaalakalom lehetőségében fog mutatkozni.

A stabilizációval vagy az aranyparitásra való áttéréssel azonban meg fog mutatkozni az az óriási életnívósökkenés is, amit a dolgozó munkásság volt kénytelen elszenvedni. A munkásságot végeredményben legjobban a keresete vásárlóképesége érdekli és az a fő, hogy kereseti lehetősége legyen és hogy keresetéből emberies életet élhessen.

Jó volna, ha országunk intézői a pénz stabilizációjával együtt a már régen stabilizált reakció helyett a demokrácia meghonosítása és állandóságára is gondólnának, mert kizárólag a pénzérték állandósítása egymaga még nem elégséges a közgazdasági élet fellendítésére. Ehhez szükséges a demokrácia, valamint a törvényes állapotok meghonosulása és az elburjánzott korrupció kiirtása is. Hogyha ezek egy időben mind megvalósulnak, akkor lesz fejlődő közgazdaság és ipar is, de ezek nélkül a külföldi kölcsön is csak a gyökeret vert reakció stabilizációját szolgálhatja.

Európa összes államaiban már régóta áttértek az arany értékszámításra, illetve a pénz stabilizációjára, csak éppen nálunk húzódozott ettől a kormányzat, mert a stabilizációval egy-néhány nagy bank évi profitja megszápadt volna. Nálunk eddig fontosabb volt a kormányzatnak a liberális nagybankok profitjának a nevelése, mint a dolgozók helyzetének a javítása és a közgazdasági élet fellendítése. Végre tehát Vintila Bratianu pénzügyminiszter miniszterelnök is belátta azt, amit mi már évek óta hangoztatunk, hogy a rossz pénzügyi politika romba dönti az ország közgazdasági életét. Legalább erre enged következtetni az a tény, hogy most már jó volna a külföldi pénzkölcsön is — csak kapnánk.

Lehet, hogy sikerülni fog kölcsönt kapni s ezzel kapcsolatos ideig-óráig a pénzünk is stabilizálható lesz, de ez még nem megoldása a züllött gazdasági életünknek.

Bérredukció — munkaidőmeghosszabbítás a statisztika megvilágításában

Kapitalista beszámolók, gyáriparosok jelentései, polgári lapok közgazdasági rovatai szinte hemzsegek a panaszoktól, melyekben a tőkés termelési rend e „sajnálatra méltó” reprezentánsai elsírják, hogy mily leküzdhetetlen nehézségekkel kell megküzdeni ma a vállalkozóknak. Jogos tehát az a kívánság, mely most egyre több oldalról hangzik fel, hogy a produkció színvonala érdekében és hogy iparunk semmilyen tekintetben ne maradjon mögötte a külföldi ipar-nak, a munkás egyezzen bele abba, hogy bérét redukálja, ezzel szemben vegye tudomásul azt, hogy munkaidejét viszont meghosszabbítja. Nagyszerű ürügyet nyert a kapitalizmus a jelenleg uralkodó gazdasági válságban, amely jó néhány ipari és kereskedelmi vállalatot tényleg elsodort a termelés szinteréről és ezekre való hivatkozással sokszor tudja azt a látszatot kelteni, hogy az üzemfenntartás ma kétségtelen ráfizetéssel jár. Indokolt tehát a követelés: le-szállítani a béreket és a termelés fokozása érdekében emelni a munkaidőt.

De ez csak látszólag van így, mert a gazdasági válságot valójában csupán a fogyasztó-rétegek érzik meg. A kapitalizmus maga mindig sértetlenül kerül ki a válságból, amelynek összes hátrányait, minden deficitjét áthárítja a munkásra. A hibás alapokon és spekuláció futóhomokján épült vállalatok elenyésző hányadán kívül, melyek tényleg a pénzkrisis, a kiviteli nehézségek és általában véve az itteni gazdasági politika áldozatául esnek, a kapitalista alakulatok nagyrésze óriási nyereséggel zárja le a mérlegét. A polgári sajtó közleményei erről már nem számolnak be olyan hangossággal, mert akkor mi lenne az általános sirámokból?

Alább néhány statisztikai adatot közlünk annak az illusztrálására, hogy a helyzetkép egészen mást mutat. Néhány szám éppen elegendő ahhoz, hogy a kapitalista vállalatok szomorú üzletmenetéről szóló legendákat szétfosszassa és megtanítsa a munkásságot arra: csak alapos kritikával és fenntartással lehet minden polgári közleménynek hitelességét elfogadni.

A részvénytársaságok számának

növekedéséből könnyen megállapítható, hogy nálunk a **tőkekoncentráció** elég gyors tempóban halad. A Romániában működő részvénytársaságok száma

1919-ben 929
1927-ben . . . . . 2299 volt,

ami kerekén 300 százalékos emelkedésnek felel meg. Ezeknek a társaságoknak tőkéje

1919-ben 1,982.084.376
1927-ben 37,267.885.995

lejre ugrott, tehát alig egy évtized alatt a társasági tőke majdnem **meghúszszorozódott**.

Vas-, fém-, vegyi- és üvegipar

De minket egyelőre csak a vas-, fém- és vegyiipar érdekel, melynek viszonyai hozzánk a legközelebb állanak. Nézzük tehát, hogy mit mutatnak ott a számok:

	vált. száma	alaptőke	nyereség
Vasipar	1924 77	1,148.981.000	176.874.000
	1925 80	1,329.550.000	220.804.000
Vegyiipar	1924 67	345.050.000	83.310.000
	1925 62	370.719.000	50.587.000
Üvegipar	1924 11	92.580.000	12.474.000
	1925 15	99.330.000	11.307.000

Amint látjuk tehát, az egyes iparágak évvégi mérlegei emelkedő nyereséget mutatnak fel. E tekintetben csak az üvegipar képez kivételt, de itt a visszaesés nem fedi a tényleges helyzetet, mivel számadataink **csak a részvénytársaságokra vonatkoznak**. Az egész ország üvegipara a részvénytársasági alapon működő gyárakkal szemben

1924-ben 364,814.176
1925-ben . . . . . 406,360.000 lej

értékű árut termelt, ami már illuzóriussá teszi az előbbi statisztikában mutatkozó nyereség-sökkenést.

A munkásság száma a vasiparban

Rendszeres statisztika hiánya miatt, sajnos, csak hozzávetőleges becslések állanak rendelkezésre arról, hogy mennyi lehet a vasiparban foglalkoztatott munkások száma. A *Buletinul Statistice* 1927-i kiadása szerint

a vasiparban 1924-ben 44.154
1925-ben 41.567
1924-ben 13.884
a vegyiiparban 1925-ben 9.046
1924-ben 4.659
az üvegiparban 1925-ben 5.072

volt a munkások száma. Az adatokból kiténik már a **leépítés** ténye (kivéve az üvegipart). Ez azonban **teljesen indokolatlannak** mutatkozik, mert, amint fentebb kitént, **sem a vas-, sem a vegyi-, sem pedig az üvegipar veszteséggel nem dolgozott**, sőt nyereségét évről évre tudta fokozni.

Ily körülmények között érthetetlen az, hogy miért akar mégis az ipar egyre újabb és újabb bércsökkenést és munkaidőmeghosszabbítást kikerülni. Hogy ez a törekvés **igazságtalan** és nélkülöz minden alapot, azt bizonyítják a fenti statisztikai adatok.

Harmincéves jubileumát ünnepelte a cluji csoportunk

A cluji csoportunk május 27-én tartotta meg fennállásának 30 éves jubileumát a tagok nagyszámu érdeklődése mellett, mely alkalomra külön emléklapot is adott ki a helycsoport vezetősége. A diszközgyűlést a Gutenberg dalárda megnyitó éneke után, d. e. 10 órakor nyitották meg Popescu és Pálfi szaktársak, akik felolvasták a testvércsoportok üdvözlő táviratait és azután javaslatukra a csoport huszonöt éves tagjai disz-elelnökké lettek választva. A választás után Bartalis Sándor, Muschitz József, Csap Károly, Rosenberger Sámuel és Técsi Lajos szaktársak foglalták el a diszelnöki széket.

Bartalis szaktárs elnök huszonöt évi szakszervezeti mult küzdelmeit vázolta a közgyűlés előtt, kiemelve, hogy a jövőbe vetett törhetetlen hit, a munkásszolidaritásba vetett bizalom és a kapitalista kizsákmányolás aluli fölszabadulási törekvés voltak, amik az összetartó kapcsolatot képezték a szakszervezeti tagok között. Az eredmény ma az, hogy a kezdetben lenézett szociáldemokrata szakszervezeti mozgalom ma már hatalmas tényező lett a külföldön és hatalmas fog nálunk is lenni minden üldöztetés és minden akadály dacára is. Muschitz szaktárs lelkes szavakban mondott köszönet a közgyűlés bizalmáért és további összetartásra hívta föl a tagokat, hogy ezáltal a kitűzött cél minél hamarabb elérhető legyen.

A vasmunkásszövetség részéről Muntean és György szaktársak üdvözölték a jubileumi közgyűlést.

Az országos szociáldemokrata párt és az országos szaktanács részéről dr. Lucian Sándor elvtárs, a cluji szociáldemokrata párt és az építőmunkások szövetsége részéről Ujhelyi elvtárs, a cluji szaktanács részéről Ehrenfeld elvtárs, a nyomdászszövetség részéről Urzică és Friedmann elvtársak, a könyvkötőmunkások szövetsége részéről Deák elvtárs, az élelmezési munkások szövetsége részéről Czala elvtárs és a magánalkalmazottak részéről Erdélyi Kálmán elvtárs üdvözölték a közgyűlést. A testvérszervezetek képviselői üdvözölő beszédeikben a szociáldemokrata alapon szervezeti munkásszervezetek szolidaritásáról és szeretetéről biztosították a vasmunkásságot és további osztályharcos küzdelemre hívták föl.

Popescu szaktárs a harmincéves jubileumi nap jelentőségéről beszélt román nyelven. Lengyel szaktárs a Hoffer szaktárs alkalmi költeményét szavalta el nagy hatással és azután Hoffer szaktárs magyar nyelven ismertette a nap jelentőségét. Beszédében kiemelte a harmincéves szakszervezeti múlt küzdelmeit és eredményeit. A nagyhatású ünnepi beszédek után Bartalis szaktárs diszelnök mutatott rá az osztályharcos szakszervezeti mozgalom szükségességére és a testvérszakszervezeteket a vasmunkásság legmesszebbmenő szolidaritásáról biztosította.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki zárósó után az építőmunkások dalárdája záróénekének főlemelő hangjai mellett, a diszközgyűlés délután 1 órakor véget ért.

A cluji csoportunk 30 éves szakszervezeti múltja elég garancia a jövőre nézve, hogy ezután is az osztályharcos vasmunkásmozgalom előharcosai lesznek.

Május 1. gyűlések

Szünetelt a munka a munkásság nagy ünnepének napján az egész országban s ezáltal a romániai proletáriátus is bekapcsolódott a 8 órás munkaidőért folytatott nemzetközi demonstrációba. Helyszüke miatt nem közölhetjük az egyes gyűlések lefolyását, de azt megállapíthatjuk, hogy a romániai vasmunkásság méltóképpen vette ki a részét ez évben is a proletáriátus nagy napjának megünneplésében.

Bérmozgalom Aninán

Az aninai munkásság 1928 május hó. 1-től érvényes, egy évre szóló kollektív szerződést kötött. A szerződés szerint az összes föld alatt dolgozó munkások 6 százalékos és a föld fölött dolgozó összes munkások 3 százalékos béremelésben részesültek.

Az igazgatóság a béremelés megadása ellen azzal érvelt a hivatalos tárgyalásokon, hogy a munkásfizetések a termelési költség 50 százalékát teszik ki az aninai társulatnál, míg egyéb társulatoknál ez a költség csak 40 százalék. Arról mélyen hallgatott az igazgatóság képviselője, hogy a társulat busás tantiemet élvező 62 igazgatótanács tagja mennyibe kerül a társulatnak és mennyivel drágítja meg a termelést. Arról is hallgatott, hogy az eddigi egy vezérigazgató helyett most négy boldogítja a társulatot és az eddigi egy főfelügyelő helyett négy főfelügyelő van és az eddigi négy igazgató helyett összesen tizenhárom igazgató húzza a négytől nyolcmillióig terjedő évi fizetéseket, természetesen a termelési költség rovására. Nem a munkásfizetésekben, hanem egyebütt van a baj, ezt illene a társulat igazgatójának is tudni.

Helyzet a Zsilvölgyében

A zsilvölgyi szénbányák munkásságát évek óta fojtogatja a folyton fokozódó nyomor és a munkanélküliség réme. Az alacsony bérekkel agyonkinzott munkásság elkeseredését fokozza az a körülmény is, hogy a mindenható társulatok igazgatóságai még a kollektív szerződésben lefektetett munkásjogokat sem respektálják kellőképpen, sőt a döntőbíró ítéletét sem tekintik magukra kötelezőnek és abból is csak a magukra kedvező pontokat tartják be. Így például a döntőbíró által megítélt 100 százalékos vasárnapi pótdíj helyett csak 50 százalékot fizetnek és az 1926. évi október 31. után született gyermekek részére, valamint az azóta nősült munkások feleségei részére a társulatok nem fizették ki a személyenként esedékes havi 169 lej élelmezési pótlékokat. A kollektív szerződésben biztosított 8 órás munkaidőt is naponta fölrujja az igazgatóság. A lupényi társulat a fenti szerződésszegéseken kívül még külön ellenőrző-rendszert is vezetett be a munkaidő ellenőrzésére, mely szerint a bányabéjáratnál kiakasztott márkákat a bejáratától egy- és félkilométerre tizenöt perc alatt kellett a munkásoknak leadni s ugyanennyi időt kaptak a kijövésre is. Fizikai lehetlenség volt a rendeletnek pontosan eleget tenni és igen sok esetben megtörtént, hogy egész műszakokat veszítettek a munkások egynéhány perc olyan késésért is, ami nem a saját hibájukból történt. A szakszervezetek több beadványt is intéztek a társulatok sorozatos szerződésszegései ellen a munkaügyi inspektorátushoz, de ezek mindig eredménytelenek maradtak. Az utóbbi időben pedig a társulatok pörbefogását is elhatározta a zsilvölgyi szakszervezetek konferenciája.

Az öt munkanapos hét gazdaságilag egészséges, gyakorlatilag hasznos és szükséges

Az amerikai munkaügyi miniszter, mint megírtuk, évi jelentésében szükségesnek mondotta a magas munkabérek előmozdításának politikáját, minthogy az amerikai jólét titka nem más, mint a magas termelés s a magas munkabér. E politika mellett Amerikában állandóan követelik a munkaidő leszállítását is. — Így William Green, az amerikai szakszervezeti szövetség elnöke, legutóbb tartott beszédében az öt munkanapos hetet praktikusnak, gazdaságilag egészségesnek és szociális szempontból szükségesnek jellemezte s kijelentette, hogy: „a szakszervezeti szövetség, amely célul tűzte ki a heti ötnapos munkaidőt, szilárdul el van határozva, hogy ezt a célt el is éri.”

Ami a szociális, illetve emberi szempontokat illeti, rámutatott Green arra, hogy rövidebb munkaidő mellett nagyobb lehetőségek nyílnak a nevelésre s a hosszabb szabad időre, amelynek föltétele a modern munkamódszer. A gazdasági szükségszerűség és célszerűség szempontjából kijelentette, hogy teljesítőképesebb gépek és mechanikai erő fokozott alkalmazása sokban hozzájárul a rövidebb munkaidő elvének gyorsabb elfogadásához. Minthogy a tömegtermelésnél használt gépek szerfölött drágák és a teljesítőképeség magas fokon fenntartása érdekében a lehető legjobb karban tartandók, sok idő szükséges azoknak kellő ápolására és a gyors elhasználástól való megmentésére. Ez az ötnapos munkahét mellett lehetséges.

Hogy az ötnapos munkahét mily haladást tesz Amerikában, arra nézve Green egy illetékes személyiségre hivatkozik, aki a heti öt napon át dolgozó munkások számát 1926-ban körülbelül százezerre becsüli. Hogy itt nemcsak egyes, helyi esetekről van szó, az kitűnik abból, hogy a hivatalos munkastatisztikai iroda a negyvenórás, illetve ötnapos munkahetet dolgozó szervezett munkásokat hatvanhat városban állapította meg.

Természetesen a magas bér s a rövid munkaidő még nem általános jelenség, hanem mindenestre örvendetes erős irányzat. Miként Amerikában a különböző iparágakban és vidékeken — pl. Észak és Dél között — a munkabér terén is nagy eltérések vannak, ugy a munkaidő kérdésében is erős ingadozások állapíthatók meg. A szakszervezeti szövetség legutóbbi évi jelentéséből látjuk pl., hogy 1925—1926-ban a gyapotárakat termelő munkások 58,2%-a 54 órán tul dolgozott, az autómobilipar munkásainak 62,6%-a pedig 48—54 órát. Míg ebben a rovatban a gyapotárumunkások 11,7%-kal, a 44—48 hetiórás kedvezőbb rovatban 30,1%-kal szerepelnek. Az öntők 28,3, a mészáros és huskonzervmunkások 68%-ka. A ruházati ipar munkásainak 85,7%-a 44 órát dolgozott, a fentemlített többi iparok munkásai ebben a kategóriában 1—3%-kal vannak képviselve. A ruhá-

Kizárás. Az oradeai helyicsoport vezetősége foglalkozott Németh József kazánkovács ügyével, aki alaptalanul rágalmozta a vezetőséget, amit felelősségrevonása alkalmával bizonyítani nem tudott, a bizalmiférfi-testületet pedig az igazgatóság előtt bedenunciálta azzal, hogy a gyárban szervezettelletti propagandát folytat és a tulórák ellen agitál. Ezáltal szakszervezeti fegyelemsértést követett el és a mai napon a tagok sorából kizárattott. — Oradea, 1928 május hó 23-án. A vezetőség.

